

УДК 338.43:330.35.01(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14681077>

Місце органічного виробництва в цілях сталого розвитку

Міненко Софія Іванівна

доктор філософії, доцент, Доцент кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування, Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна, ORCID <https://orcid.org/0000-0003-3033-1911>

Дуюнова Тетяна Василівна

доктор економічних наук, доцент, завідувачка кафедри права та європейської інтеграції, Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна, ORCID <https://orcid.org/0000-0003-4744-6301>

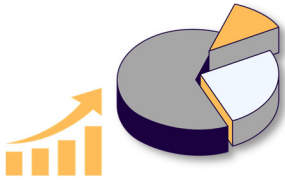
Божидай Ірина Ігорівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, бізнесу і адміністрування, Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2227-219X>

Протас Володимир

аспірант спеціальності 073 Менеджмент, Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна, ORCID <https://orcid.org/0000-0001-9675-6731>

Прийнято: 19.12.2024|Опубліковано: 29.12.2024

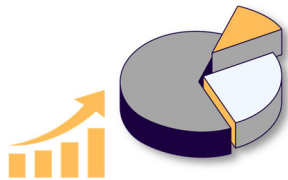
Анотація. Сталий розвиток є однією з ключових концепцій сучасного суспільства, що спрямована на забезпечення гармонійного співіснування економічного зростання, соціального добробуту та збереження природного середовища. У цьому контексті органічне виробництво відіграє важливу роль, оскільки його принципи відповідають основним засадам сталого розвитку. На тлі зростання глобальних екологічних проблем, таких як зміна клімату, деградація ґрунтів та забруднення водних ресурсів, органічне виробництво стає перспективною альтернативою традиційним методам господарювання. Воно сприяє збереженню природних ресурсів, підвищенню родючості ґрунтів і зменшенню негативного впливу сільського господарства на екосистеми. Крім того, органічна продукція користується дедалі більшим попитом серед споживачів, що робить цей сектор важливим для економічного розвитку.

Метою дослідження є визначення місця органічного виробництва в досягненні цілей сталого розвитку, зокрема його впливу на екологічну стійкість, економічну ефективність та соціальну відповідальність.

Для досягнення поставленої мети використано міждисциплінарний підхід, що включає аналіз наукових публікацій, статистичних даних та практичного досвіду впровадження органічного виробництва. Методологія дослідження базується на використанні порівняльного аналізу, системного підходу та моделювання потенційних сценаріїв розвитку.

Органічне виробництво має значний потенціал для сприяння досягненню цілей сталого розвитку. Воно є важливою складовою сталого розвитку, що поєднує економічні інтереси із соціальною відповідальністю та екологічною безпекою.

Ключові слова: органічне виробництво, сталий розвиток, цілі сталого розвитку.

The place of organic production in sustainable development

Minenko Sofia

Doctor of Philosophy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management, Business and Administration, State Biotechnological University, Kharkiv, Ukraine, ORCID <https://orcid.org/0000-0003-3033-1911>

Duynova Tetiana

Doctor of Economics, Associate Professor, Head of the Department of Law and European Integration, State Biotechnological University, Kharkiv, Ukraine, ORCID <https://orcid.org/0000-0003-4744-6301>

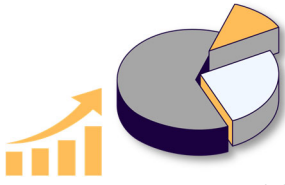
Bozhydai Iryna

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management, Business and Administration State Biotechnological University, Kharkiv, Ukraine, ORCID <https://orcid.org/0000-0003-2227-219X>

Protas Volodymyr

Postgraduate student of specialty 073 Management, State Biotechnological University, Kharkiv, Ukraine, ORCID <https://orcid.org/0000-0001-9675-6731>

Abstract. *Sustainable development is one of the key concepts of modern society aimed at ensuring the harmonious coexistence of economic growth, social welfare and environmental protection. In this context, organic production plays an important role, as its principles are in line with the basic principles of sustainable development. Against the backdrop of growing global environmental problems, such as climate change, soil degradation and water pollution, organic production is becoming a promising alternative to conventional farming methods. It helps to preserve natural resources, increase soil fertility and reduce the negative impact of agriculture on*

ecosystems. In addition, organic products are in increasing demand among consumers, making this sector important for economic development.

The purpose of the study is to determine the place of organic production in achieving sustainable development goals, in particular its impact on environmental sustainability, economic efficiency and social responsibility.

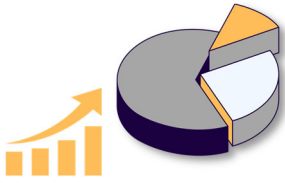
To achieve this goal, an interdisciplinary approach was used, including the analysis of scientific publications, statistical data and practical experience in the implementation of organic production. The research methodology is based on comparative analysis, systematic approach and modeling of potential development scenarios.

Organic production has significant potential to contribute to the achievement of sustainable development goals. It is an important component of sustainable development that combines economic interests with social responsibility and environmental safety.

Keywords: *organic production, sustainable development, sustainable development goals.*

Постановка проблеми. За останні десятиліття посилення господарської активності у світі спричинило значне виснаження природних ресурсів і підвищений екологічний тиск. Це призвело до зростання викидів у повітря, забруднення водойм і деградації ґрунтів, які стали своєрідною «ціною» економічного розвитку. У 1992 році, під час Конференції ООН з питань довкілля та розвитку в Ріо-де-Жанейро, було прийнято документ «Порядок денний на XXI століття», де вперше визначено концепцію «сталого розвитку». Її суть полягає в тому, щоб задовольняти потреби сучасного покоління, не загрожуючи можливостям майбутніх поколінь забезпечувати свої потреби.

Основна ідея сталого розвитку зводиться до впровадження технологій і підтримки економічних секторів, які не несуть загрози екологічному чи соціальному балансу. Для України, де сільське господарство є одним із ключових

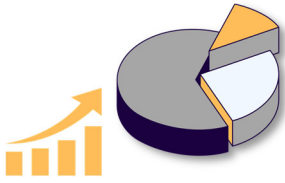

секторів економіки, пріоритетним напрямом має стати органічне виробництво як екологічно безпечна альтернатива традиційним методам ведення аграрної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню органічного сільськогосподарського виробництва та його розвитку присвячено ряд наукових праць, серед яких можна виділити роботи таких вітчизняних і зарубіжних вчених, як Г. Антонюк, В. Артиш, Р. Безус, Н. Берлач, В. Вовк, В. Гармашова, Т. Дудар, В. Кисіль, М. Кобець, М. Крапивко, Б. Кружель, Є. Милованова [1], О. Рудницька, П. Барбері, Х. Кахілуото, Р. Штейнер та інші. Україна, маючи великий аграрний потенціал, здатна виробляти та споживати органічну продукцію, що особливо важливо в умовах зростаючого попиту на органічні продукти на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В Україні процес впровадження законодавства в галузі органічного сільського господарства активно розвивається. Ухвалення закону «Про органічне виробництво, обіг і маркування» у 2018 році та запуск Реєстру органів сертифікації в 2023 році стали важливими кроками. Включення ТОВ «Органік стандарт» до цього реєстру дозволило вітчизняним виробникам маркувати продукцію українським державним логотипом, що підвищує її довіру на ринку. Підтримка сталого розвитку агросектору вимагає поширення знань про органічне виробництво і стимулювання місцевого виробництва та споживання [6]. Внесок авторів полягає у визначенні ролі органічного виробництва як ключового інструменту сталого розвитку, що забезпечує збереження природних ресурсів, економічну ефективність і соціальну відповідальність, а також у формуванні рекомендацій для його розширення в Україні.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є визначення місця органічного виробництва в досягненні цілей сталого розвитку, зокрема його

впливу на екологічну стійкість, економічну ефективність та соціальну відповідальність.

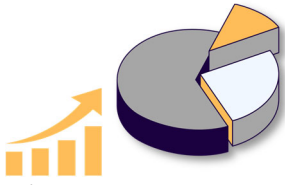
У рамках дослідження передбачено:

1. Аналіз внеску органічного виробництва у збереження природних ресурсів та мінімізацію негативного впливу на довкілля.
2. Оцінку економічних переваг органічних технологій, включаючи ефективність використання ресурсів та формування конкурентоспроможності.
3. Вивчення соціальних аспектів органічного виробництва, таких як створення робочих місць, забезпечення здорового харчування та підтримка місцевих громад.

Ці цілі спрямовані на комплексне розуміння значущості органічного виробництва як важливого інструменту сталого розвитку. Результати дослідження можуть стати основою для подальших рекомендацій щодо розширення практик органічного господарювання в Україні та світі.

Виклад основного матеріалу дослідження. З огляду на зростаючі екологічні проблеми, такі як забруднення довкілля, урбанізація та деградація ґрунтів, світовий ринок сільськогосподарської продукції переживає суттєві зміни. З підвищенням усвідомленості споживачів щодо впливу продукції на їх здоров'я та навколишнє середовище, органічне сільське господарство стало важливою відповіддю на ці виклики. Воно забезпечує ринок екологічно чистою продукцією, що відповідає вимогам сучасного споживача.

У контексті глобальної тенденції до збереження природних ресурсів і зниження негативного впливу на екосистеми, концепція сталого розвитку здобуває все більше популярності. Ця концепція прагне до інтеграції трьох основних сфер: довкілля, економіки та соціуму. Важливу роль у досягненні сталого розвитку аграрного сектору відіграє органічне виробництво, яке пропонує альтернативу традиційним методам ведення сільського господарства. Це дозволяє не тільки зберігати природні ресурси, але й сприяє виробництву високоякісної, безпечної продукції, стимулюючи розвиток сільських територій і

підвищуючи конкурентоспроможність української продукції на глобальних ринках [9].

Сільське господарство має суттєвий вплив на більшість із 17 Цілей сталого розвитку (ЦСР), адже його діяльність охоплює практично всі сфери життя. У цьому контексті органічне виробництво згадується як важливий елемент для досягнення трьох ключових цілей:

- **Ціль 2:** Подолання голоду, забезпечення продовольчої безпеки, покращення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства.
- **Ціль 12:** Перехід до раціональних моделей споживання і виробництва.
- **Ціль 15:** Захист і відновлення екосистем суші, раціональне використання лісів, боротьба з деградацією земель, збереження біорізноманіття та припинення процесу опустелювання [5].

На жаль, досягнення цих цілей наразі не реалізовано в повному обсязі. Наприклад, за даними Цілі 2, частка сільськогосподарських угідь, зайнятих органічним виробництвом в Україні, мала становити на кінець 2020 року принаймні 1,1% від загальної площі сільськогосподарських земель. Однак, на той момент ця цифра була лише 309 100 га, а для досягнення мети необхідно було зайняти близько 470 000 га. Щодо Цілі 15, то визначено орієнтир у 3 млн га органічних земель до 2030 року, що складе 7% від загальної площі сільськогосподарських угідь України.

За результатами досліджень, проведених в рамках проєкту «Оцінка технологічних потреб в Україні», потенціал органічного виробництва в Україні може становити близько 4 млн га, що відкриває великі перспективи для розвитку цього сектора [4].

Для досягнення поставлених цілей в органічному виробництві необхідно вжити низку заходів (рис.1)

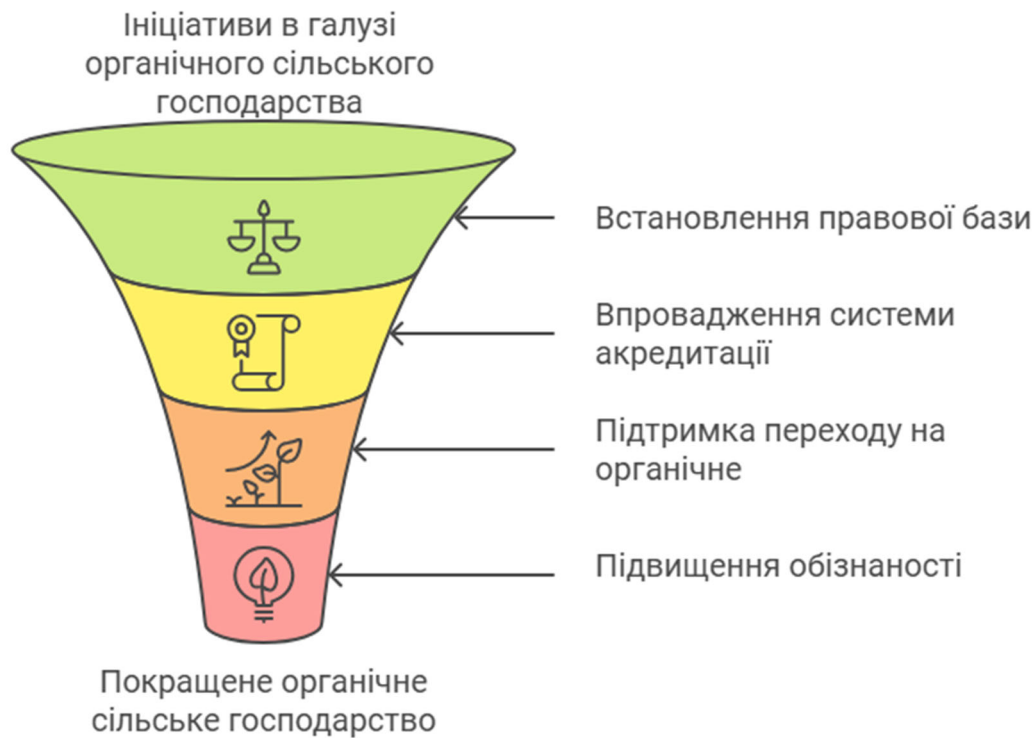
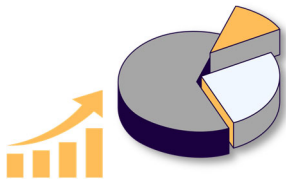
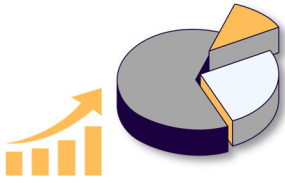

Рис.1. Розробка надійної системи заходів органічного сільського господарства

Цілі сталого розвитку, затверджені на Генеральній Асамблеї ООН у 2015 році, охоплюють не лише екологічні, а й економічні та соціальні аспекти розвитку. Вони орієнтовані на подолання бідності та створення умов для сталого розвитку для всіх.

За даними FiBL, найбільше земель під органічним виробництвом має Австралія – 35,6 млн га, що значно перевищує площі органічних земель у країнах-суперниках, таких як Аргентина (3,6 млн га) та Китай (3,1 млн га). Європейський Союз, в рамках стратегії «Від ферми до виделки», планує збільшити частку органічних земель до 25% від загальної площі сільськогосподарських земель до 2030 року. Це стратегічна мета, яка має на меті не тільки розвиток органічного виробництва, а й поліпшення екологічного стану та стійкості сільських територій у глобальному контексті [16].

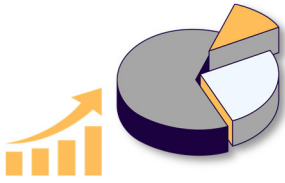
Сьогодні сільське господарство є основною галуззю економіки України, а органічне виробництво повинно стати пріоритетним напрямом розвитку цієї сфери завдяки своїй економічній, соціальній та екологічній збалансованості.

Однією з головних екологічних переваг органічного виробництва є його здатність зберігати водні ресурси в належному стані. У традиційному інтенсивному рослинництві мінеральні добрива часто потрапляють у водні джерела через дощові чи талі води, що спричиняє забруднення води і негативно впливає на водні екосистеми. Впровадження обмежень на використання хімічних добрив у органічному землеробстві дозволить уникнути цих проблем, а також забезпечить чистоту води для людей, що користуються нецентралізованим водопостачанням. Крім того, органічне виробництво підтримує біорізноманіття, знижуючи ризики ерозії ґрунтів, як водної, так і вітрової, та не призводить до їх ущільнення, що робить його більш стійким і екологічно безпечним [11].

Органічне сільське господарство зберігає біорізноманіття, знижуючи ризики ущільнення ґрунтів і їх схильність до ерозії водою та вітром. Підтримуючи розвиток ґрунтової фауни, цей метод сприяє накопиченню вуглецю та вологи в ґрунті, що з часом відновлює деградовані і виснажені землі. В Україні, де основна енергія виробляється з викопного палива, відмова від використання хімічних добрив стане важливим кроком для зменшення викидів парникових газів і забруднюючих речовин в атмосферу. Збереження основних ресурсів, таких як родючість ґрунтів та якість водних ресурсів, є фундаментом для сталого економічного розвитку і підвищення добробуту населення. Ці екологічні переваги є основою ефективності органічного виробництва, а не просто його наслідком.

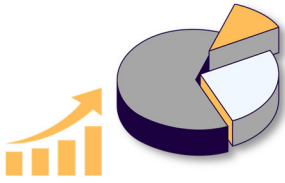
Висновки. Органічне виробництво є комплексним і багатогранним процесом, що передбачає кілька важливих цілей, серед яких відновлення родючості ґрунтів і збереження екологічної рівноваги, розвиток сільських територій, забезпечення ринку здоровою органічною продукцією, а також зміцнення експортного потенціалу країни та підвищення її іміджу як виробника високоякісних органічних товарів. Також одним із пріоритетів є забезпечення продовольчої безпеки в Україні. Завдяки своїй економічній, соціальній та

екологічній збалансованості органічне виробництво має стати основним методом ведення сільського господарства. Хоча органічне сільське господарство стикається з певними труднощами, воно виявляє більшу стійкість до кризових ситуацій, ніж традиційне, і показує меншу вразливість порівняно з інтенсивними методами виробництва. Важливою перевагою органічних операторів є менша залежність від великих логістичних центрів, оскільки вони використовують різноманітні канали збуту, зокрема прямі продажі споживачам. Проблеми з паливом та віддаленість логістичних центрів виявили недоліки довгих ланцюгів постачання, що є характерними для традиційного землеробства. Після початку повномасштабного вторгнення 13% органічних операторів припинили свою діяльність, але 35% зазнали змін, і наразі 52% продовжують виробництво. Більшість із них (68%) прагне відновити повномасштабне виробництво. Інтеграція в міжнародну торгівлю має великий потенціал для розвитку українського сільського господарства. Результати досліджень можуть сприяти об'єднанню зусиль агропідприємств, наукових та освітніх установ для виробництва безпечної і високоякісної продукції, впровадження інноваційних органічних технологій та ефективного розвитку органічного сектору в Україні.

Список використаних джерел

1. Butlin, John. Our common future. By World commission on environment and development. Journal of International Development. 1 (2). S. 284–287.
2. Литвин А. Чому варто переходити на органічне виробництво Економічна правда. 03.11.2021. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/11/3/679362/>
3. Етапи розвитку органічного виробництва. OrganicInfo – інформаційний портал. URL: <https://organicinfo.ua/stages/>
4. Дослідження IFOAM 2022. URL: https://organicinfo.ua/wp-content/uploads/2022/04/Organic-legislation-worldwideWOA-2022_UA.pdf
5. Цілі сталого розвитку в Україні. 05.06.2018. URL: <http://surl.li/njhog>
6. Огляд – органічне законодавство України. OrganicInfo – інформаційний портал. URL: https://organicinfo.ua/UA_By-laws_list_UA_EN.pdf

7. Берlach Н. А. Правове визначення органічного сільського господарства в Україні. Держава і право. 2009. Випуск 46. С. 225–230.
8. Постанова Ради (ЄС) № 834/2007 від 28 червня 2007 року. URL: https://www.cg.gov.ua/web_docs/2141/2017/04/docs/EU%20Reg_834_2007%20Organic%20Production_UA.pdf
9. Федерація органічного руху України – інформаційний портал. URL: <https://organic.com.ua/organichne-silске-gospodarstvo/>
10. Стандарт NOP. Визначення термінів URL: <https://www.ecfr.gov/current/title-7/subtitle-B/chapter-I/subchapter-M/part-205/subpart-A/section-205.2>
11. Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції: закон України від 10 липня 2018 року №2496-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2496-19#Text>
12. Про акредитацію органів з оцінки відповідності: закон України від 17 травня 2001 року № 2407-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2407-14#Text>
13. Дослідження органічного ринку України 2019–2020. OrganicInfo – інформаційний портал. URL: https://organicinfo.ua/Market_study_2019–2020_web.pdf (дата звернення 20.11.2023).
14. Городняк І. В., Петровський С. В. Аналіз ринку органічної продукції в Україні. Економічний простір: 2023. № 184. С. 31–35. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/184-5>
15. Тарас Висоцький. Дані оперативного моніторингу за 2021 рік. OrganicInfo – інформаційний портал. URL: https://organicinfo.ua/wp-content/uploads/2022/09/Taras-Vysotskyi_UA-Ministry_23.09.2022-UA.pdf
16. Громадська спілка «Органічна ініціатива» – інформаційний портал. URL: <https://organicinitiative.org.ua/news/rezultatyopytuvannia-br-orhanichnoho-biznesu-ukrainy-br-sichen-liutyu-2023/> (дата звернення 20.11.2023).